

ROMATOİD ARTRİT (RA) SİK SORULAN

SORULAR VE CEVAPLAR

?

!

Romatoid Artrit (RA) Hastalık Bilgisi

Romatizma (Romatoid Artrit) nedir?

Romatoid artrit, dünyada çok sık rastlanan, eklemlerin iltihabına neden olan bir hastalıktır. Zaman içinde hastalık eğer iyi denetim altına alınamazsa eklemlerde şekil bozukluklarına yol açar. Bazen akciğerler ve gözlerde bulgulara neden olabilir. Romatoid artrit, zaman zaman alevlenmesi zaman zaman sönmesi şeklindedir. Ne kadar az sıklıkta alevlenir ve ne kadar uzun süre sessiz dönemde kalırsa bu hastalığın olumsuz kalıcı etkileri o kadar az olur. Bu nedenle tedavisinin planlanması, hastanın yakın takibi gerekmektedir.

Neden Romatoid Artrit oldum?

Romatoid artrit, bir kişide ortaya çıkması için genetik yatkınlık olması gerekir. Onun üzerine eklenen sigara içme, bazı viral enfeksiyonlar, stresler, bazı beslenme tipleri hastalık belirtisi ve bulgularının görülmesine neden olur. "Bende romatoid artrit çıktı çocuklarımda da olur mu?" sorusu için kesin bir şey söylemek mümkün değildir. Annesi romatoid artrit olmayan bir kişiye göre romatoid artritli bir annenin çocuğunda bu ihtimal biraz artmıştır ancak çocuğunuzda mutlaka hastalık çıkacaktır anlamına gelmez.

Komşumun ağır romatizması varmış, ben yeni tanı aldım, romatoid artrit evreleri nelerdir?

Romatoid artrit, öncelikle eklemleri etkileyen zaman zaman iç organ tutulumu yapan toplumda %1 oranında görülen en sık iltihaplı eklem romatizmasıdır. Hastalık tek atakla seyreden, atak ve düzelmelerle seyreden, ilerleyici formları olan bir hastalıktır. Bu formlardan hangisine sahip olduğunuz ya da olacağınız ancak zamanla belli olacaktır. Hangi hastalık formunda olacağınız ancak zamanla, uygulanan tedaviye cevabınız ile belli olacaktır. Bu hastalık formları konusunda endişe kapılmanıza gerek yoktur. Zira günümüzde her hastalık formu için etkili tedaviler bulunmaktadır.

Eklemlerimde deformite olacak mı? Kamburlaşma olacak mı?

Eklemlerde deformite oluşumu ve kamburluk oluşumu hastalıkların ancak ilerleyici formlarında, geç tanı konulmuş ve tedavisiz kalmış hastalarda olmaktadır. Zira günümüzde her hastalık formu için etkili tedaviler bulunmaktadır. Bu ilaçların zamanında uygulanması ile deformite ve kamburlaşma gibi komplikasyonlara daha az rastlamaktayız.

Romatizmam diğer hastalıklarımı etkiler mi?

Romatizmal hastalıklar sadece çoğunlukla eklemlerinizi etkilemekle birlikte akciğer, böbrek gibi iç organ etkilenmesine yol açabilmektedir. Romatizmal hastalıkların tedavisinde kullanılan bazı ilaçlar tansiyon yükselmesine, kan glukoz

seviyelerinin yükselmesine, kan üretiminde bozukluklara yol açabilmektedir. Kullanılan ilaçlar mide barsak sistemine yan etkisi olabilmektedir.

Romatizma benden çocuklarıma geçer mi?

Romatizma tek bir hastalık değildir. Çok sayıda farklı romatizmal hastalık vardır. Genetik faktörler, birçok hastalıkta olduğu gibi, romatizmal hastalıklarda da önemlidir. Ancak, bu hastalıkların çoğu, birden fazla genin bir araya gelmesi sonucu ortaya çıkabildiği için, istisnai durumlar, yani tek bir genin etkili olduğu (monogenik) hastalıklar dışında, romatizmanın anneden veya babadan doğrudan çocuğa geçmesi söz konusu değildir. Diğer yandan, romatizmaya yatkınlık yapabilen genler çocuğa geçerek genetik bir yatkınlık yaratabilir. Bu genlerin sayısı ne kadar fazla ise, risk o kadar yüksek olur. Ama genetik altyapı tek başına hastalığın ortaya çıkması için yeterli değildir. Yaşam sırasında karşılaşılan çeşitli çevresel faktörlerin etkisiyle hastalıklar ortaya çıkabilir. Bu çevresel faktörler; enfeksiyonlar, sigara içilmesi, güneşin ultraviyole ışınları, hormonlar, bazı ilaçlar, fiziksel ve ruhsal travmalar olarak özetlenebilir. Benzetme yapmak gerekirse, genetik altyapı bir kilittir; çevresel faktörler ise anahtardır. Kilidi açacak uygun anahtar varsa, kapı açılır ve benzer veya farklı bir romatizma ortaya çıkabilir. Çok sayıda ve farklı romatizmal hastalık olduğu için, her bir romatizmanın çocuklara geçme riski farklıdır. İltihaplı omurga romatizmaları grubunda biraz daha fazla olmakla birlikte, genelde bu riskin düşük olduğu söylenebilir.

Romatizma kansere neden olur mu?

Romatizma kansere neden olmaz. Ama romatizmal hastalığa yatkınlık yaratan bazı genler ve bağışıklık sistemindeki bazı bozukluklar, kansere de yatkınlık yaratabilir. Diğer yandan bazen altta yatabilen bir kanser, romatizmal hastalığı tetikleyebilir veya taklit edebilir. Yani, nadir de olsa, kanser kendisini başlangıçta romatizma gibi gösterebilir. Diğer bir sorun da, romatizma hastasının aynı zamanda aileden gelen bir kanser yatkınlığı olma olasılığıdır.

Halk arasında iltihaplı eklem romatizmaları olarak bilinen ve bağışıklık sistemindeki bozukluklar ve bu bozuklukların kendi vücudumuza zarar vermesi sonucunda ortaya çıkan romatoid artrit, Sjögren sendromu, dermatomyozit ve skleroderma gibi hastalıklarda, bazı kanserlerin görülme olasılığı sağlıklı topluma göre daha fazladır. Ancak bu hastaların yakından izlenmesi, gerekli tahlillerin yapılması ve uygun tedavi ile hastalığın kontrol altında tutulması koşuluyla, bu riskin en düşük düzeye indirilmesi mümkündür. Bu arada kanser riskini azaltmak için, kesinlikle sigara içilmemelidir. İltihaplı romatizma hastalarında, aynı zamanda kanser tedavisinde de kullanılan bazı ilaçların kullanılmasının, kanser ile hiçbir ilişkisi yoktur. Burada hedeflenen şey, bazı kanser ilaçlarını düşük dozda kullanarak, romatizmaya neden olan bağışıklık sistemindeki uygunsuz yanıtın ve sonuçta gelişen iltihabın baskılanmasıdır.

Romatizma eklemlerim dışında bir yerimi etkiler mi?

Kireçlenme gibi iltihapsiz romatizmaların, eklemler dışındaki diğer organlarımızı etkilemesi beklenmez. Oysa, iltihaplı romatizmalar, vücudumuzdaki diğer sistem ve organlarımızı tutabilir. İltihaplı romatizmanın tipine göre değişmekle birlikte; deri, akciğerler, böbrekler, kalp, damarlar, gözler, beyin ve diğer organlarımız tutulabilir. Kalbimizi ve akciğerlerimizi çevreleyen "perikard" ve "plevra" isimli zarlar da tutulabilir. Tutulan organın tipine ve tutuluşun ciddiyetine göre değişmekle birlikte, çok sayıda farklı belirti ve bulgu ortaya çıkabilir. Bu nedenle, romatizma hastaları, doktorlarına tüm yakınmalarını söylemek zorundadır. Romatizma ile ilgisiz gibi görünen bir yakınma, aslında romatizmaya bağlı olabilir. Bunları araştırmak ve gerekli tedaviyi düzenlemek, hastayı izleyen hekimin sorumluluğundadır.

Romatizma (Romatoid Artrit) ve kireçlenme (Osteoartrit) aynı hastalık mı?

Hayır aynı değildir. Romatoid artrit, iltihaplı eklem romatizmalarının en sık görülenlerinden birisidir. Bağışıklık sisteminin normal görevi vücudu çeşitli enfeksiyonlardan ve dış dünyadaki zararlı etkenlerden korumaktır. İltihaplı romatizmalar, bağışıklık sisteminin bozulması sonucunda ortaya çıkar. Normalden sapan bağışıklık sistemi, kendi doku ve organlarımıza zarar verecek proteinler (sitokinler, otoantikolar, enzimler) üretmeye başlar. Bağışıklık sisteminin yanlış çalışarak sistemik iltihaba neden olması ve kendi doku ve organlarımıza zarar vermesi sürecine

“otoimmünite”; bunun sonucunda ortaya çıkan hastalıklara da “otoimmün hastalıklar” denir. Yani, romatoid artrit otoimmün bir hastalıktır. Tıpta bilinen çok sayıda farklı otoimmün hastalıklar da vardır. Kireçlenme olarak bilinen osteoartrit ise, mekanik ağırlıklı kıkırdak hasarının ön planda olduğu, ancak vücutta sistemik iltihabın beklenmediği bir hastalıktır.

Başka hastalıklar ve/veya enfeksiyonlar romatizmayı etkiler mi?

Enfeksiyonlar sessiz dönemdeki bir romatoid artrit alevlenmesine yol açarlar. Herhangi bir sistemde gelişen enfeksiyon romatoid artrit alevlendirebilir. Solunum yolları, idrar yolları ve mide barsak sistemi enfeksiyonları kontrol altındaki romatoid artrit alevlendirir. Bu nedenle hastaların enfeksiyonlardan korunmaları gereklidir. Örneğin kış aylarında mümkün olduğunca kalabalık ortamlara girmemek, grip aşısını yaptırmak yararlıdır. Bu arada bağışıklık sisteminizi tetikleyecek gıda desteklerine çok rağbet etmemek uygun olur. Romatoid artrit zaten bağışıklık sisteminin yanlış çalışması (yetersiz değil) nedeniyle ortaya çıkar. Bağışıklık sistemini kamçılayan gıda destek ürünlerinin, bağışıklık sisteminin dengesini olumsuz etkilemeye katkısı olabilir. Bu nedenle doğal ve katkısız gıdalarla, dengeli, beslenmelisiniz.

Ellerimde kalıcı şekil bozukluğu kesin olacak mı? Bu engellenebilir mi?

Romatoid artritte en sık ellerin daha az sıklıkta da ayakların küçük eklemlerinde şekil bozukluğu ortaya çıkar. Şekil bozuklukları çoğunlukla el ve ayakların küçük eklemlerinde görülür. Şekil bozukluğu romatoid artritli hastaların %10'unda ilk 2 yıl içinde, %33'ünde de daha uzun sürede gelişir. Görüldüğü gibi her romatoid artritli hastada ileri derecede şekil bozukluğu gelişmemektedir. Hastalığın alevlenmesinin engellenmesi ve sessiz dönemlerin uzun sürmesinin sağlanması şekil bozukluğu gelişmesini yavaşlatacak ve azaltacaktır. Bu nedenle tedavinizi planlayan ve takip eden doktorunuzla yakın iletişim halinde olmanız gerekir. Asla kendi kendinize tedavinizi değiştirmeyin. Doktorunuz, hastalığınızın alevli ya da sessiz olduğu dönemleri, sizin ilaçlara yanıtınızı, ilaçların etkinliği ve istenmeyen yan etkilerini yakından izleyerek size en uygun tedaviyi planlayacaktır. Sizinle aynı hastalığı bulunan bir tanıdığınızın önerileri yerine size izleyen doktorunuzun önerilerini dinlemeli ve uygulamalısınız.

Romatizma geçer (tamamen iyileşir) mi?

Halk arasında her eklem hastalığı "Romatizma" olarak isimlenir. Ancak eklem yakınmalarına neden olan pek çok hastalık vardır. Bunlardan bazıları bir kere ortaya çıkar ve tekrarlamaz. Romatoid artrit ; eklem yakınmaları uzun süren, zaman zaman daha şiddetli olan sonra eklem yakınmaları hafifleyebilen ama sonra tekrar alevlenen bir hastalıktır. Bir kez ortaya çıktıktan sonra tümüyle

yok olması beklenmez, ancak bazı kişilere daha hafif seyrederek sık olmasa da bazı kişilerde iç organ tutulumları da gelişebilir.

Romatoid Artrit Tanısı

Romatizmam olduğundan şüpheleniyorum, romatizmam var mı diye nasıl emin olabilirim?

İltihaplı ve iltihapsiz romatizmaların belirti ve bulguları farklıdır. Özellikle iltihaplı romatizmalarda, eklemlerdeki ve çeşitli vücut bölgelerindeki ağrının ve hareket tutukluluğunun hareketsizlik ve istirahat sonrasında artması ve hareket edildikçe yavaş yavaş açılması tipiktir. Genelde insan vücudunun en uzun hareketsiz kaldığı dönem gece uykusu olduğu için, iltihaplı romatizmada sabah yataktan kalktığımızda tutukluk yaşanması tipiktir. Romatizmanın tipine göre, uzamış sabah tutukluğu el parmaklarında, omurgada veya omuz ve kalçalarda olabilir. Bu durumda mutlaka romatizmal hastalıklar ile ilgilenen bir doktora başvurulması önerilir. Aslında, travmaya bağlı olmayan, istirahatle ve zaman içinde düzelmeyen ağrı ve tutukluk varlığında, romatizma olasılığı akla gelmelidir. Romatizmanın kesin olup olmadığı ise, doktorunuzun ayrıntılı öykünüzü alması, sizi muayene etmesi, uygun kan ve idrar tahlillerinin yapılması ve gerekiyorsa röntgenlerin çekilmesi ile kesinleşebilir.

Romatizma tanısı testlerle konabiliyor mu, hangi testleri yaptırmam lazım?

Romatizmal hastalıklar tıpkı diğer hastalıklar gibi öncelikle belirti ve bulgularla başlar. Hekiminiz size belirtilerimize göre fizik muayene yapar, laboratuvar ve radyoloji testleri uygular. Romatizmal hastalık tanısı ancak tüm bu enstrumanların kombinasyonu ile konur. Dolayısıyla, romatizmal hastalık tanısı tek bir testle konulamaz ya da dışlanamaz.

Romatoid artrit tanım var, yeni bir eklemimde romatizma olduğunu anlamak için nelere dikkat etmeli, ne zaman tekrar romatoloğuma başvurmalıyım?

Romatoid artrit süreklilik gösteren, yatışma ve alevlenmelerle seyreden bir hastalıktır. Bu hastalığın tedavisinde kullanılan ilaçların, olumlu etkileri dışında yan etkileri de olabilir ve belli aralıklarla dozlarının ayarlanması gerekir. Sonuç olarak, belli aralıklar ile kontrole gidilmesi gereklidir. Diğer bir anlatımla, sadece yeni bir yakınması olduğunda değil, hiç yakınması olmasa bile, tahlillerinin yapılması ve hastalık iyi gidiyorsa tedavisinin azaltılabilmesi için, en geç altı ayda bir kontrole gidilmesi önerilir. Daha önceden yakınması olmayan bir eklemde ağrı, şişlik ve sabah tutukluğu geliyorsa, hastalık yeni bir eklem geçmiş olabilir. Bu tabloya genelde, diğer eklem yakınmalarında artış eşlik edebilir. Bu durumda, hastanın romatoloğuna başvurması gerekir. Bunun dışında, bazen sistemik alevlenmeler de olabilir. Halsizlik, ateş, gece terlemesi, yaygın vücut ağrısı olursa veya sadece mevcut eklem yakınmalarında artış olursa, bu durumlarda da muayene randevusu öne çekilmelidir.

Romatizma için hangi doktorlara gidebilirim?

Öncelikle romatoloji uzmanına, yani romatoloğa gidebilirsiniz. Romatoloji uzmanının bulunmadığı yerlerde, fizik tedavi ve rehabilitasyon uzmanına veya iç hastalıkları uzmanına başvurabilirsiniz. Mevcut yakınmalarınız düşme, çarpma gibi bir travmaya veya aşırı zorlamaya bağlı olmadıkça, kırık veya çıkık kuşkusu olmadıkça, ağrılarınız için ortopedi uzmanına ilk planda başvurulmamasını öneriyoruz.

Romatoid Artrit Tedavisi

Romatoid Artritin ilaç tedavisi var mı?

Romatoid artrit tedavisi 3 basamak tedaviden oluşmaktadır. Hem oral (ağızdan) hem de enjeksiyon formları olan ilaçlarla medikal tedavi yapılabilmektedir. Hastaların yaklaşık % 75 'i tedavi hedefi olan düşük hastalık aktivitesi ya da ilaçla beraber hastalığın uykuya girmesine ulaşabilmektedir. Tedavi hedeflerimizi etkileyen en önemli etken hastaya erken tanı koyabilmemizdir.

İlaç dışında evde yapabileceğim tedavi seçeneklerim var mı?

İlaç dışında hekiminizin size tavsiye edeceği tedavi edici egzersizleri yapabilirsiniz. Bu egzersizleri yaparken egzersizlerinizin ağrınızı arttırmamasına dikkat etmelisiniz. Bunun dışında şiş eklemimiz varsa soğuk uygulama, istirahat ve atel uygulaması gibi hekimizin tavsiye edeceği uygulamaları yapmanızda fayda olacaktır.

Tedavimi almama rağmen bazen ağrım oluyor, ağrı kesici kullanabilir miyim?

Romatizmal hastalık tedavi hedefleri arasında düşük hastalık aktivitesi bulunmaktadır. Bu hedefin içerisinde zaman zaman eklem ağrıları hissetmeniz normaldir. Ağrı kesici kullanımı bu gibi durumlarda başvurulabilecek seçeneklerdendir. Yalnız ağrı kesicilerin karaciğer, ve böbrek fonksiyonları üzerine yan etkisi, kullandığınız antiromatizmal ilaçlarla etkileşimleri bulunabilmektedir.

Ağrı kesici kullanma ihtiyacınız oluyorsa bunu hekim kontrolünde yapmalı ve hekim izni dışında ağrı kesici kullanımında ise kontrolde hekiminizi bilgilendirmelisiniz.

Romatoid nodül tanısı aldım, cerrahi olarak çıkarttırabilir miyim?

Romatoid artritli hastaların %30-40 kadarında romatoid nodül gelişebilir. Bu hastaların sıklıkla RF ve Anti-CCP düzeyleri çok yüksektir.

Bu nodüllerin cerrahi olarak çıkarılmaları ancak şu durumlarda uygulanır:

- Nodülün üzerindeki deride yara ve enfeksiyon varsa,
- Nodül ağrılıysa,
- Sinirlere bası yapıp nörolojik bulguya yol açıyorsa,
- Bulunduğu yere bağlı olarak hareketleri kısıtlıyorsa.

Bu endikasyonlarla romatoid nodül cerrahi olarak çıkartıldığında nodülün tekrar gelişme olasılığı yüksektir.

Romatoid Artrit ve Yaşam Şekli

Sigara içmem romatizmamı etkiler mi?

Sigara içilmesi romatoid artrit gelişiminde ve ilerlemesinde ispatlanmış risk faktörleri arasındadır. Ankilozan spondilit gibi romatizmal hastalıklar göğüs kafesi genişlemesini azaltmakta ve nefes alma sıklığını arttırmaktadır. Hastalığın bu etkisi sigara içilmesi ile birlikte tıkayıcı akciğer hastalığının eklenmesi yol açmaktadır. Dolayısıyla sigara içilmesi Ankilozan spondilit gibi hastalıklarda da sakıncalı olmaktadır. İlaçlarınız hekiminiz tarafından fayda/ zarar dengesi göz önünde bulundurularak verilmektedir.

Yediklerim romatizmamı etkiler mi?

Evet etkileyebilir. Romatizma hastalarının sağlıklı beslenmesi ve fazla kilolarından kurtulması önemlidir. Özellikle buğday proteini olarak bilinen gluten'den uzak durulması önerilmektedir. Bunun nedeni, genetiğiyle oynanmış gluten'in bağışıklık sistemi üzerinde olumsuz etki göstererek, bağışıklık sistemindeki bozukluğu ve iltihaplı romatizmayı alevlendirebilmesidir. Bu bağlamda beyaz ekmek, bulgur, makarna, unlu mamuller ve bazı tatlıların daha az tüketilmesi önerilebilir. Bu yaklaşımdan yarar gördüğünü söyleyen çok sayıda hasta vardır. Ayrıca, bu şekilde fazla kilolardan da kurtulmak mümkündür. Gluten gibi, inek sütünün de sakıncalı olabileceğini iddia eden görüşler de vardır. Diğer yandan Akdeniz diyetinde önemli olan, zeytinyağı,

sebzeler, salatalar, balık ve balık yağı olumlu etkileri olan ve tüketilmesi tavsiye edilen gıdalar arasındadır. Uzamış açlığın bağışıklık sistemi üzerine ve dolayısıyla iltihaplı romatizmalar üzerine olumlu etkileri olduğu da düşünülmektedir. Acıkmadan yemek yenilmemesi, sofradan doymadan kalkılması, gün içinde atıştırmalıkların kesilmesi, yavaş yemek yenilmesi ve diyetle tohum yağlarından uzak durulması da önerilmektedir.

Romatizmanın kötüleşmemesi için benim yapabileceğim ne var?

Romatoid artrit alevlenmeler ve sönmelerle seyreder. Alevli bir romatoid artrit sessiz döneme girmesinde ilaçlardan faydalanırız. Bu ilaçlar değişik gruplar içinde yer alır. Kortizon içermeyen iltihabı baskılayanlar, kortizon içerenler, hastalığı baskılayan ve baskı altında tutan ilaçlar vardır. Doktorunuzun sizin için planlamış olduğu ilaç tedavisini kendiniz asla değiştirmeyin ve en önemlisi asla kendiniz bu ilaçları kesmeyin. Aksi halde romatoid artrit kısa sürede alevlenecektir. Bunun yanı sıra geçirdiğiniz herhangi bir enfeksiyon; bu idrar yollarını, mide barsak sistemini ya da solunum yollarını etkileyen bir enfeksiyon olsa da romatoid artrit alevlenir. Sonbahar ve kış mevsimlerinde romatoid artrit daha alevli olmasının nedenlerinden birisi gribal enfeksiyonlara yakalanma sıklığının artmış olmasıdır. Bu nedenle, doktorunuzun da önerisi ile grip aşısı, zatürre aşısı olmanızda yarar vardır. Ayrıca sigara içiyor olmak, romatoid artrit sessiz döneme sokulması için uygulanan ilaç tedavilerine karşı zorluğa yol açar. Hem romatoid artrit ortaya çıkmasında yardımcı

olması hem de ilaç tedavisine yanıt almada zorluk geliştirmesi nedeniyle hastaların sigara içmemeleri gereklidir. Çeşitli psikolojik stresler de romatoid artrit alevlenmesinde katkı sağlar. Mümkmn olduğunca streslerden çok etkilenmemeye çalışmak gerekir. Ancak ben hastayım hep istirahat halinde kalayım demek de doğru değildir. Vücudunuzu çok yormamak kaydı ile spor yapmak, yürümek, hareket etmek, eklemlerde oluşabilecek şekil bozukluklarını geciktirecek ve hafifletecektir. Sıcak uygulaması, alevli dönemdeki romatoid artritte, iltihabı artırabilir bu nedenle aktif dönemde kaplıca ve benzeri sıcak uygulamalarından kaçınmak gereklidir.

Gebelik istiyorum, romatizma ile mümkün mü?

Romatoid artrit, hastanın gebe kalmasına engel değildir. Romatoid artritli bir hastanın doğurganlık kapasitesi azalmamıştır. Gebelik süresinde de hastalık çoğunlukla alevlenmez. Romatoid artritli hastanın gebe kalmadan önce hastalığının sessiz dönemde olmasında gebeliğin rahat geçmesi açısından fayda vardır. Hastayı takibeden romatologla yakın iletişim halinde olup almakta olduğu bazı ilaçları gebe kalmadan 3 ay önce kesmesi, bazı ilaçları da gebeliği boyunca alması gerekecektir. Erken doğum, düşük doğum ağırlıklı bebek dünyaya getirme gibi riskler yok denecek kadar azdır. Romatoid artrit, doğum sonrasında alevlenme olasılığı yüksektir. Bir de bu dönemde bebek emzirildiği için, doğum sonrasında en kısa sürede sizi izleyen romatoloji doktoruna müracaat etmelisiniz ve size uygun tedavinin planlanması gerekir. Tabii bu sırada planlanan ilaç tedavisinde ilaçların sütle geçip bebeği olumsuz etkilememesine doktorunuz dikkat edecektir.

Bu broşürün içeriği Pfizer PFE İlaçları A.Ş. adına Romatoloji Uzmanları Dr. Gökhan Keser, Dr. Gülay Kınıklı ve Dr. Halil Harman tarafından bağımsız olarak hazırlanmıştır.

TOF 20238 (Aralık 2020)

